

UCHWAŁA NR 3/RJK/25
Z DNIA 9.10.2025 r.

W SPRAWIE AFRYKATYZACJI SPÓŁGŁOSEK *k* I *g*

Rada Języka Kaszubskiego ustala następujące wytyczne dotyczące afryktywacji spółgłosek *k* i *g*:

W języku kaszubskim spółgłoski *k* i *g* przed samogłoską przednią, tj. *i*, *e* lub *é*, ulegają palatalizacji (zmiękczeniu) oraz afryktywacji, tzn. stają się zwarto-szczelinowe. Głoski te wymawiamy kolejno jako [č'] i [ž'], a w piśmie odpowiadają im dwuznaki *cz* i *dż* – zob. następujące przykłady:

jak+i → *jaczi*; *jak+é* → *jaczé* (ale: *jak+ô* → *jakô*)
drëg+i → *drëdżi*; *drëg+é* → *drëdżé* (ale: *drëg+ô* → *drëgô*)

Dzieje się tak również poza granicami morfów – w tematach wyrazów, np. *czij* (nie! *kij*, choć psł. **kyjъ*), *czelich* (nie! *kielich*, choć niem. **Kelch*), *dżinąc* (nie! *ginąc*, choć psł. **gynōti*), *wądżel* (nie! *wągiel*, choć psł. *oglb*).

Afryktywacja *k* i *g* nie zachodzi:

- na granicy morfów w czasownikach zakończonych na *-iwac*, np. *zwëski*w*ac*, *pòslëgi*w*ac*;
- na granicy morfów w przymiotnikach utworzonych od nazw własnych z *k* (*ki*) i *g* (*gi*) typu: *Adiga* → *adigijszi*, *Alaska* → *alaskijszi*, *Bakù* → *bakijjszi*, *Bask(òwie)* → *baskijjszi*, *Belgiò* → *belgijszi*;
- w temacie internacjonalizmów i wyrazów zapożyczonych (niemających w języku kaszubskim tak długiej tradycji jak całkowicie przyswojone słowo *czelich*), np. *banker*, *bagetka*, *etnofilologiò*, *gèlda*, *kilométer*, *kino*, *liturgiczny*, *òrkestra*, *regiòn*; afryktywacja zachodzi jednak na granicy tematu i końcówki fleksyjnej, np. *joga* (*jog+a*) → D. l. poj. *jodżi* (*jog+i*);

- w skaszubionych polskich nazwiskach zakończonych na *-kiewicz*, np. *Lewasz**k**ewicz* (pol. *Lewaszkiewicz*), *Mickewicz* (pol. *Mickiewicz*);
- w tematach obcych imion (także utworzonych od nich zdrobnień) i nazwisk, np. *Eùgeniô*, *Genk*, *Gerat*, *Ginter*.

Nieliczne słowa występują w dwóch wariantach – z widocznymi śladami afrykacyzacji i bez:

articzel (tak w uchwale nr 8/RJK/2011 ws. stosowania kaszubskiej podstawowej terminologii medialnej) vs *artikel* (tak w słowniku E. Gołąbka)

banczet (tak w twórczości H. Derdowskiego i słowniku S. Ramuła) vs *banket*

Uwaga! W *Słowniku polsko-kaszubskim* J. Trepczyka (1994) połączenia *cze* i *dże* są zapisywane jako *chie* i *dzie*. Od 1996 r. taka pisownia nie jest zalecana.